

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

Ірина Зелененька —
письменниця, літературознавиця,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української
літератури Вінницького державного
педагогічного університету імені
Михайла Коцюбинського. Лавреатка
Всеукраїнської премії імені Михайла
Коцюбинського, Міжнародної премії імені
Всеволода Нестайка та ін. Авторка
п'яти книг лірики. Твори вміщені в
журналах, антологіях, альманахах,
хрестоматіях в Україні та за її межами.

ЩЕДРІВКА ДЛЯ ЛЕОНТОВИЧА

Марківка спить, чорніє піаніно.
І ще не заборонено Різдво.
Біжить чекіст — дзвенять чужі монети.
Ложки зі срібла никає в пальто.
Стрибнув, як хорт, підняв кудлатий комір.
Годинники, хоча й не золоті,
закутав у білизну, здерту поспіхом...
*Там овечки покотились,
А ягнички народились...*

Марківка спить. Здригнувся Леонтович.
Зігнувся — кров... Сніги метуть навкіс.
Сказав лише: «За що мене вбиваєш?»
І стих.

А Грищенко, агент із ВЧК,
свою гвинтівку перезарядив —
латунно-мідна гільза вниз...
Вбігає батько.
Christmas is here.

Марківка спить, вона собі йорданська.
Убивця дико лає візника —
він рушниками в'яже руки батькові,
онуці, доньці...
Щедрик, щедрик, щедрівочка...

Марківка спить. Вода ще непочата.
Біжать селяни вслід за візником,
а той везе свого чекіста в пекло,
із Гайсина у Теплик.
Ding dong ding dong...

Спав у його кімнаті, вкрився його шубою —
взуття і шуба стали до душі.
Забрав усе —
то що ж, ховати босим Леонтовича?
That is their song.
With joyful ring
All caroling.

Марківка спить — Москва сліди ховає.
А хто стріляв? Петлюрівці, либонь?
І чорний дуб росте крізь піаніно
«Kieff — Odessa August Strobl».

Марківка спить, і світ заснув — не знає,
як повернув затвор, наставив ствол чекіст,
як наша пісня й дума заважала!
Merry, Merry, Merry, Merry Christmas...
Будеш мати мірку грошей...

Полями, як Петлюра, ходить воля.
Вільговський пише: «Hark! How the bells».
Про чорноброву зі щедрівки мріє Кошиць.
Але і крові, і землі комусь не досить.
Співає куля з-під ребра у Леонтовича...
Прилетіла... ластівочка...

ОТЧЕ НАШ, ТИ ЄСИ В «АЗОВСТАЛІ»

*Отче наш, Ти єси на Донецькому напрямку,
на Таврійському, в Маріуполі Ти, в «Азовсталі»,
Небесами єси й не чекаєш, аби...*

*Сонце бандажне,
прострелене шилкою понад нами,
дико звисає, заманює ворога, наче рись.*

*І святиться Ім'я в потемнілих окопах,
у загашених лунах кіптяво-бліндажних, у шанцях.
І збувається Царство Твоє у солдатських рядах,
у котлах під Ізюмом, Дебальцевим, Ямполем.
І гугняві приходи, шелесні прильоти —
як сірка для орків, як водень, як Воля Твоя.
І землянка — як Ноїв ковчег
під шизоїдним боєм чужих ППО.
І земля хлоргексинаова, йодно-дігтярна,
де згорнулися будинки, неначе картярські колоди,
де погинув мирняк у відосах кадірівців,
у воронячих волах, повірячених...*

*Царство Твоє в контрнаступі ЗСУ, у лопатах, б/к,
без рапір, в сухпайках, із осколками.
Трави — ніби посіпчили, жінками до ніг,
а куди вирушає броня — хоч навідмаш, не дивляться.
Кошенят у наплічники — обкопались
і цмулять із неба Твого дими,
смоли затягують сини Яфетові.
Собака приبلудна, контужна, бувало, куфайкою —
гріє, лежить собі на хазяїнові,
після движухи, по-фраєрськи,
в зеленці з ним поряд, вушиськом до каменя.
Медуницю облизує з репнутого каремата.
Суне господареві мордою мокрою м'ятку...*

*Воля твоя, аби кожний візочник устав, буде нехай!
Уже й дуби на милицях, черешеньки на протезах.
І на небі — як на землі, та й на землі — як у небі...
Молилась і бачила янгола я, вчора — без ніг, на кульнях...*

*Місяць витрушує себе з купи лісів перетовчених.
Йому, як пістону жовто-зеленому,
вийти б до наших і принести молоко та хліб.
Буде нехай блокадно-насущний і великодній,
з варенням, сушений та пахущий — усім голодним.*

*І не прощай нам, якщо не прощається
мат після паски як напрям ворожого корабля.
Наша загальна молитва — мінус раф і чизкейк,
плюс медицина, плюс на розгрузку, плюс на теплак.*

*Строчник безусий опісля трухи повторює,
наче матрицю: розполога — пошта нова — СТО.
А потім згадує борзо мастила й роздатки,
беху покоцану з лисою гумою, мамині передачі,
стабілізатори, важелі, датчики,
асфальт і багнюку в заросле коліно.
Вірує у благодатний вогонь артилерії,
у кровоспинні, у турнікет і джгут.
Боже, хмарки Твої після бою — зефірки в сиропі.*

*Ми не прощаємо винуватцям нашим,
ні те, що накоїли к Дону з Десни й по Дніпру,
ні те, що творили до крематоріїв, ні що буде після.
І проти спокуси убити усіх дияволів у зеленому
застерігати нас, Господи, пізно.
Візьми собі позивний,
і в окопі позбав нас усіх від лукавого.
*Отче наш, Ти єси в «Азовсталі»...**

ГЕНЕРАЛ ГАНДЗЮК У КИЄВІ

Мели сніги, ревіли, сунули, як авангард.
По Білій Церкві їхав у столицю УНР
син бомбардира — генерал.
Delaunay-Belleville звивався, біг котом —
напевно, тріоль-фаетон.
Учора ще трималися дивізії на магістралях:
Козятин — Жмеринка — Проскурів,
Здолбунів — Шепетівка, Бердичів — Фастів.
Усе, щоб від червоних бісенят
урятувати Київ.
Фронти Південно-Західний, Румунський —
мов чорторії.

Дивізії арти й піхоти,
мов чаплі сірі на озерах,
пошарпані, промерзлі, перебиті.
Одначе розгромили агітаторку Є.Бош —
гвардійський корпус більшовички
біжком роззброєно було.
В околі Вінниці з таких заброд полки
запакували в ешелон — відправили в Москву.
Шкода, що не за Воркуту...
До Стрітення вже недалеко —
червоні лізуть із усіх сторон.
А день при дні не чути зі столиці вказівок...

Авто гарчить,
а кучугури й перемети — ведмедицями.
Два генерали їдуть у парадному.
І ордени срібляться, і сніги, zig-za-гами петлиці.
Delaunay-Belleville лосниться та летить.
А Київ закровився, трупарня — Київ,
і ... плювання матюкliwe на падолі.
У Києві каратель Муравйов.

Був п'ятиденний обстріл,
вдаль відлунила снарядів реготня —
п'ятнадцять тисяч вистріляно в Київ,
прицільно, підло, навмання...
Шрапнель, картеча, п'яна стрілокотня,
і дим їдкий, і шумові, отруйні газы,
лупня' далекобійними гарматами —
літали ядра — Ліпки запалали.
І стольний град упав.
У січні. Вісімнадцятого...
У паніці нічній Центральна Рада
втєкла із Києва в Житомир.
Зухвалий Порш ані Сафонова, ні Гандзюка
не повідомив.

Летів Delaunay-Belleville —
був шостий кілометр до столиці...
Зі снігу впливла застава,
хмільна і кулеметна, більшовицька,
у ній ховалася від хуги
зlidнява матросня' балтійська.
Бушлати чорні з кулеметними стрічками,
усе хрест-навхрест.
І моторошно тільняки' брудні
висять над кльошакáми, татухи, безкозирки,
улюблені з Кронштадту маузери «Боло».
Матроси почали крутить автівку сургучеву,
неначе короб.
У ній два генерали бойові, з кокардами,
з георгіївськими хрестами,
два Якова — Гандзюк, Сафонов.
Гаєвський Олександр — полковник.
Ще поборилися б за Україну —
а літ зозуля накувала мало...
— Братва, кажись, к нам генерали!
Мазепинцы, вот вы попали!

На рукаві у Гандзюка
аж дев'ять золотих нашивок —
не за штабні труди,
за дев'ять бойових поранень.
А у матросів що? Убивства офіцерів,
безславний штурм Зимовім Палаці.
І роздивлялися матросики
зелено-сині унерівські кокарди.
Пекли їм очі нагороди,
шеvronи зі сріблястого та золотого галуна,
жупани довгі, за коліно,
шапки смушеві, сірі,
все зі шликами синіми,
з підшивками багряними,
козацькі чорні чоботи, паски зі шкіри...

Було, що генерал-хорунжий,
аристократ, син селянина із Багринівців,
обабіч Літина,
ходив собі в кожусі з палицею,
великою, грушевою,
у Шепетівці чи в Меджибожі,
погладжував розкішну бороду
та всіх запрошував на вечорниці...
А під кожух —
британський френч, і комірець у стійку...

Героїв зустрічав у Києві каратель Муравйов,
морфіновий садист,
колишній царський підполковник,
тепер — червоний аферист.
— Ну что, давайте вместе?
— Ви помилилися, ми українці.
Причини вашої війни нам зрозумілі.
— Отправить в штаб Духонина!

Матросики закопошилися, зафиркали,
мов коні...

— Расстрелять!

Заледь повечоріло...

Гандзюк, Сафонов і Гаєвський на Печерську,
в училищі військовому
відважно зустрічали смерть,
їх повели на схил, до конов'язі.

У кого б вихопити г'вер?

Матроси шарпались,
у сутінках забрали в генерала все...
І двохметровий велетень Гандзюк
ступив спокійно уперед:

— Ми — українці,

у мерзотників пощади не попросимо!

Матросики шарпнулися —
од люті з перегаром їх заносило.

Гандзюк прощався
з кожним арештантом особисто,
сталево обійняв, розцілював.

Багатодітного Сафонова
він по-братерськи заспокоїв:

— Не раз, не два з тобою ми
гляділи смерті в очі...

Єдине побажання всім — загинемо героями!

Погладив срібно-сіру бороду —
востаннє йде ва-банк...

— Я, генерал Гандзюк, командувач!

Командував найпершим українським корпусом!

На розстріл цей також виходжу першим!

І стали генерали та полковник гордо,
немов на кручі прийняли парад від козаків.

Матросики сьак-так перекошилися —
отримали наказ розстрілювати в спину їх.

— Не дозволяє совість подивитися нам в очі?
Ревнув Гандзюк. Замок. І залп...
Упав... Чи хто його зурочив?
Колись було, в бою стояв на повний зріст
і керував, і йшов атакувати першим
у Бережанах, на Збручі.
Не брали кулі Гандзюка,
ні шаблі, ні штики й ножі...

Усе ще був живіший від живого.
Багнетами скажёнці добивали...
Гаєвського лише поранили поспішно,
йому вдалося утекти.
Був у крові, але шепнув:
— Прощайте, генерали...
І зник.

Мели сніги, ревіли, сунули, як авангард.
По Білій Церкві їхав у столицю УНР
син бомбардира — генерал.
Delaunay-Belleville звивався, біг котом —
напевно, тріоль-фаєтон...